

ویرایش ۲۱ رده‌بندی دهدهی دیویی

● فرامرز مسعودی

منبع: www.oclc.org

- Dewey Decimal classification, 21st.ed.
- OCLC Forest press, 1996
- 4 VOL.

رده‌بندی دهدهی دیویی استفاده می‌کنند.

علاوه بر اینها، رده‌بندی دیویی به منظورهای دیگری نیز استفاده می‌شود که از جمله آنها می‌توان به استفاده از این نظام در منابع موجود در شبکه اینترنت اشاره کرد.

شماره‌های رده‌بندی دیویی در فهرست ماشین‌خوان^۲ رکوردهای کتابشناختی کتابخانه کنگره آمریکا منظور شده است و از طریق رسانه کامپیوتر، فهرستنویسی پیش از انتشار و فهرستبرگه‌های کتابخانه کنگره، در کتابخانه‌ها توزیع می‌شود. شماره‌های این رده‌بندی همچنین در رکوردهای ماشین‌خوان منتشره از سوی کشورهای مختلف جهان مورد استفاده قرار می‌گیرد و در کتابشناسیهای ملی کشورهای استرالیا، بوتسوانا، برزیل، کانادا، ایسلند، هند، اندونزی، ایتالیا، نامیبیا، زلاندنو، نروژ، پاکستان، گینه جدید، فیلیپین، آفریقای جنوبی، ترکیه، بریتانیا، ونزوئلا، زیمبابوه و کشورهای دیگر استفاده می‌شود.^۳ ابزارها و خدمات کتابشناختی، رده‌بندی دهدهی دیویی را توسط دستیابی پیوسته، انتشارات چاپی و الکترونیکی و فهرستبرگه، برای کتابخانه‌ها دسترس پذیر کرده‌اند.

توسعه

دفتر تحریریه دیویی در بخش رده‌بندی دهدهی کتابخانه کنگره مستقر می‌باشد. در این بخش متخصصان هر ساله بیش از ۱۱۰/۰۰۰ شماره رده‌بندی دیویی را به آثاری که توسط کتابخانه کنگره فهرستنویسی می‌شود اختصاص می‌دهند. حضور دفتر تحریریه درون بخش رده‌بندی دهدهی، ویراستاران را قادر م‌ سازد تا جهاتی را که در متون انتشار یافته وجود داشته و آید در رده‌بندی لحاظ شوند، شناسایی کنند. ویراستار ویرایش‌ها و گسترش‌های برنامه‌ریزی شده را آماده کر، و آنها را برای بررسی و اعمال به کمیته سیاست‌گذاری رده‌بندی دهدهی^۴ ارسال می‌کنند.

کمیته سیاست‌گذاری هیئتی بین‌المللی متشکل از ده عضو است که نقش اصلی آنها دادن مشاوره به ویراستاران و فارست پرس در زمینه مسائلی است که به تغییرات، ابداعات و توسعه کلی رده‌بندی مربوط می‌شود. کمیته شامل نمایندگان رسمی فارست پرس، انجمن کتابداران آمریکا، کتابخانه کنگره و انجمن کتابداران بریتانیا است.

کمیته سیاست‌گذاری، نظرات و خواسته‌های کاربران رده‌بندی دیویی را که به واسطه کتابداران کتابخانه‌های عمومی، تخصصی، دانشگاهی و آموزشگاهی دریافت می‌شوند، ارائه می‌کند.

ویرایش‌ها

رده‌بندی دهدهی دیویی به دو شکل منتشر می‌شود؛ کامل و خلاصه. ویرایش خلاصه برای کتابخانه‌های با مجموعه ۲۰/۰۰۰ جلد و پایین‌تر در نظر گرفته شده است. رده‌بندی از طریق اضافات و اصلاحات که تحت عنوان «رده‌بندی دهدهی دیویی، اضافات، یادداشتها و تصحیحات»^۵ انتشار می‌یابند روزآمد می‌شود. ویرایش کامل نیز به شکل ویرایش پیشرفته الکترونیکی «دیویی برای ویندوز» انتشار

نظام رده‌بندی دهدهی دیویی ابزاری است عمومی برای سازماندهی دانش که به طور مستمر در آن تجدید نظر به عمل می‌آید تا هماهنگ با دانش گام بردارد. طرح این نظام در سال ۱۹۷۳ توسط ملویل دیویی افکنده شد و نخستین چاپ آن در سال ۱۹۷۶ انتشار یافت. رده‌بندی دیویی هم اکنون توسط انتشارات فارست پرس منتشر می‌شود که از سال ۱۹۸۸ به صورت بخشی از سازمان ا.سی.ال.سی؛ مرکز پیوسته کتابخانه کامپیوتر^۱ درآمد. نظام رده‌بندی دهدهی دیویی بیشترین کاربرد را در میان نظام‌های رده‌بندی کتابخانه‌ای داراست. این رده‌بندی در بیش از ۱۳۵ کشور استفاده می‌شود و به بیش از ۳۰ زبان ترجمه شده است. ترجمه‌های اخیر آن که در دست انجام بوده و یا به اتمام رسیده است عبارتند از، عربی، چینی، فرانسه، یونانی، عبری، ایتالیایی، فارسی، روسی، اسپانیایی و ترکی، در ایالات متحده آمریکا، ۹۵ درصد کل کتابخانه‌های عمومی و مدارس، ۲۵ درصد کل کتابخانه‌های دانشگاهی و ۲۰ درصد کتابخانه‌های تخصصی از نظام

(B) مقدمه: توصیف رده‌بندی دهنده دیویی و نحوه کاربرد آن.

(C) واژه‌نامه: تعاریف کوتاه از اصطلاحات به کار رفته در رده‌بندی دیویی.

(D) نمایه مقدمه و واژه‌نامه

(E) جدولها: هفت جدول عددی مربوط به نشانه‌ها که می‌توانند برای خاص‌تر کردن بیشتر به اعداد رده‌ها اضافه شوند.

T1 تقسیمات فرعی استاندارد

T2 مناطق جغرافیایی، دوره‌های تاریخی، اشخاص

T3 تقسیمات فرعی برای هنرها، ادبیات کشورها، فرمهای ادبی

T3-A تقسیمات فرعی برای آثار پدیدآمده توسط پدیدآورندگان یا درباره آنها

T3-B تقسیمات فرعی برای آثار پدیدآمده توسط بیش از یک پدیدآورنده یا درباره آنها

T3-C نشانه‌هایی که براساس دستورالعمل جدول 3-B، ۷۰۰/۴، ۷۹۱/۴ و ۸۰۸ - ۸۰۹ اضافه می‌شوند.

T4 تقسیمات فرعی زبانها

T5 گروههای نژادی، قومی و ملی

T6 زبانها

T7 گروههای افراد

غیر از نشانه‌های جدول ۱ (که می‌توانند به همه شماره‌ها اضافه شوند مگر در مواردی که دستورالعمل دیگری در طرح یا جدول آمده باشد)، نشانه‌های جدولها تنها طبق دستورالعملهایی که در طرح و جدولها قید شده‌است می‌توانند اضافه شوند.

(F) فهرستهایی که ویرایش قبلی را با ویرایش جدید مقایسه می‌کند شامل: جایجایی‌ها و تعدیل‌ها، جدولهای تطبیقی و همطراز، شماره‌هایی که مجدداً مورد استفاده قرار گرفته‌اند.

جلدهای دوم و سوم:

(G) طرح: سازمان دانش از ۰۰۰ تا ۹۹۹.

جلد چهارم:

(H) نمایه نسبی: فهرستی الفبایی از موضوعها همراه با رشته‌های مربوط به آن موضوع که ذیل هر مدخل به صورت الفبایی منظم شده‌اند.

(I) راهنما: راهنمایی برای رده‌بندی در حوزه‌های مشکل، اطلاعات درباره طرح جدید و شرحی درباره

تنظیم رده‌بندی دهنده دیویی

نسخه چاپی ویرایش ۲۱ رده‌بندی از نه فصل اصلی در چهار جلد به شرح زیر تشکیل شده‌است: جلد اول:

خلاصه دوم شامل تقسیمات صدگان است. رقم دوم در هر عدد سه رقمی نشاندهنده بخش است.

برای مثال عدد ۵۰۰ برای آثار کلی در رشته علوم استفاده می‌شود، ۵۱۰ برای ریاضیات، ۵۲۰ برای ستاره‌شناسی و ۵۳۰ برای فیزیک به کار برده می‌شود.

خلاصه سوم در برگیرنده تقسیمات هزارگان است. رقم سوم در هر عدد سه رقمی بیانگر قسمت است.

به این ترتیب ۵۳۰ به آثار کلی در رشته فیزیک اختصاص می‌یابد، ۵۳۱ برای مکانیک کلاسیک، ۵۳۲

برای مکانیک سیالات و ۵۳۳ برای مکانیک گازها.

عددهای عربی برای نشان دادن هر رده‌بندی دهنده دیویی مورد استفاده قرار می‌گیرند. یک ممیز در

ادامه رقم سوم یک عدد به منظور خاص‌تر کردن رده مورد نیاز قرار می‌گیرد.

یک موضوع ممکن است در بیش از یک رشته وجود داشته باشد. برای مثال، موضوعی مثل «پوشاک»

جنبه‌هایی دارد که هر یک در رشته‌ای متفاوت قرار می‌گیرد. تأثیرات روانشناختی پوشاک در رده ۱۵۵/۹۵

به عنوان زیر شاخه‌ای از روانشناسی؛ آداب و سنن مرتبط با پوشاک در ۳۹۱، زیرشاخه آداب و سنتها، و

پوشاک از نقطه نظر سبکهای طراحی در ۷۴۶/۹۲ زیر شاخه هنر قرار می‌گیرند.

نظم سلسله مراتبی

در ساختار و نشانه گذاری رده‌بندی دهنده دیویی، نظم سلسله مراتبی وجود دارد. سلسله مراتب ساختاری

به این معنی است که تمام موضوعها (برگرفته از ده رده اصلی) بخشی از موضوع کلی‌تر بالای خود هستند. هر

تشخیصی با توجه به ماهیت یک رده، درباره زیر رده‌های آن نیز صادق است. این خصوصیت شامل

موضوعهایی است که به طور منطقی درون اعداد مرتبط با یکدیگر رده‌بندی شده‌اند.

سلسله مراتب نشانه‌ای از طریق طول نشانه‌ها بیان می‌شود. اعداد در هر یک از سطوح، معمولاً

(A) ویژگی‌های جدید: شرحی مختصر درباره ویژگی‌ها و تغییرات خاص در ویرایش ۲۱.

می‌یابد. هر یک از صفحات کامپیوتری «دیویی برای ویندوز»، در بردارنده اضافات و تغییرات هستند.

ساختار و نشانه‌گذاری

در رده‌بندی دهنده دیویی، رده‌های اصلی براساس رشته‌ها و موضوعها سازمان داده شده‌است. در

گسترده‌ترین سطح، رده‌بندی دیویی به ده رده اصلی تقسیم می‌شود که در مجموع تمامی دانش بشری را

شامل می‌شود. هر رده اصلی به نوبه خود به ده بخش و هر بخش به ده قسمت تقسیم می‌شود. (این تقسیمات

عملاً برای همه رده‌ها وجود ندارد). به این ترتیب سه خلاصه در سطوح مختلف برای رده‌بندی دیویی به

دست می‌آید که به شرح زیر است.

خلاصه اول شامل ده رده اصلی است. رقم اول در هر عدد سه رقمی، نشاندهنده رده اصلی است. برای

مثال، عدد ۵۰۰ نشاندهنده رشته علوم طبیعی و ریاضیات است.

اعداد، زیر شاخه‌ای از رده‌ای محسوب می‌شوند که نشانه مربوط به آنها یک رقم کوتاه‌تر است، همطراز و

هماهنگ هستند با رده‌ای که نشانه آنها دارای همان تعداد رقم است و کلی‌تر هستند از رده‌ای که رقم‌های

آن یک یا چند رقم بلندتر است. رقم‌های مربوط به مثالهای زیر که زیر آنها خط کشیده شده است، این

سلسله مراتب نشانه‌ای را بیان می‌کند:

۶۰۰ تکنولوژی (علوم عملی).

۶۳۰ کشاورزی و تکنولوژیهای مرتبط با آن.

۶۳۶ حیوانات اهلی

۶۳۶/۷ سگ

۶۳۶/۸ گربه

«سگ» و «گربه» خاص‌تر از «حیوانات اهلی» هستند (یعنی زیر شاخه آن محسوب می‌شوند)، درجه

خاص بودن آنها نسبت به یکدیگر همسان است و درجه خاص بودن «حیوانات اهلی» کمتر از «سگ» و «گربه» است (یعنی کلی‌تر از آنهاست).

گاهی اوقات در مواردی که بیان سلسله مراتبی از طریق نشانه‌ها مقدور نباشد و یا تمایلی برای بیان آن

از این طریق وجود نداشته باشد، باید لوازم دیگری به کار گرفته شود. همبستگی میان دسته‌ای از موضوعها از

طریق سرعنوانها، یادداشتهای و مدخلها نشان داده می‌شود.

OCLC Forest Press Dewey Decimal Classification

خطمشی و فعالیت‌های بخش رده‌بندی دهنده‌ی در کتابخانه کنگره، اطلاعات موجود در راهنما، براساس شماره‌های طرح و جدولها تنظیم شده است.
مدخلها

هر مدخل در طرح و جدولها تشکیل شده است از شماره رده‌بندی در ستون شمارهها (ستون سمت چپ)، سرعتوانی که رده مربوط را توصیف می‌کند و یک یا چند یادداشت. تمام مدخلها (شمارهها، سرعنوانها و یادداشتها) باید با توجه به نظم سلسله مراتبی مدنظر قرار گیرند.

سه رقم اول شماره‌های طرح (رده اصلی، بخش، قسمت)، فقط برای بار نخست در ستون شمارهها ذکر شده است. این شمارهها در بالای هر صفحه، جایی که تقسیمات مربوط به آنها ادامه می‌یابد، مجدداً تکرار می‌شوند.

شماره‌های فرعی با تورفتگی به اندازه سه رقم اصلی و با یک ممیز در ابتدای آنها در ستون شمارهها ظاهر می‌شوند.

اختیارات

شمارهها و یادداشت‌های درون پرانتزها اختیاراتی را علاوه بر حالت استاندارد ارائه می‌دهند. این گزینه‌های اختیاری، رده‌بندی را قادر می‌سازد تا نیازهای وری استانداردهای زبان انگلیسی را مرتفع سازد.

شماره‌های مورد استفاده

شماره‌های درون قلابها بیانگر موضوع‌هایی هستند که در رده‌بندی به محل دیگری منتقل شده، استفاده از آنها منسوخ شده و یا هنوز موضوع‌هایی به آنها اختصاص داده نشده است. قلابها همچنین نشان‌دهنده تقسیمات فرعی استاندارد هستند که در محل دیگری ارائه شده‌اند. شماره‌های درون قلابها نمی‌تواند مورد استفاده قرار بگیرد.

شماره‌سازی

در طرح رده‌بندی، تنها بخشی از شماره‌های رده‌بندی چاپ شده‌اند. متخصص رده‌بندی غالباً باید برای اثری که شماره مربوط به آن مشخصاً در طرح نیامده، دست به شماره‌سازی بزند. به منظور عمل شماره‌سازی چهار منبع وجود دارند که از طریق آنها می‌توان شماره‌سازی را انجام داد:

(A) جدول شماره یک حاوی تقسیمات فرعی استاندارد، (B) جدولهای دو تا هفت، (C) قسمتهای دیگر طرح، و (D) جدولهای افزوده شده به طرح، عمل شماره‌سازی تنها باید براساس دستورالعملهایی که در طرح آمده انجام شود. (به استثنای افزودن تقسیمات فرعی استاندارد که می‌توانند در همه جا اضافه شوند. مگر مواردی که دستورالعمل دیگری تصریح شده باشد). شماره‌سازی با یک شماره پایه شروع می‌شود (همیشه در یادداشت راهنما اعلام می‌شود) و شماره دیگر به آن افزوده می‌شود.

توضیحات بیشتر

برای آگاهی بیشتر درباره رده‌بندی دهنده دیویی می‌توان به مقدمه جلد اول ویرایش ۲۱ (و یا مقدمه رده‌بندی دهنده دیویی در نسخه کامپیوتری) مراجعه کرد. بحث مفصل تری درباره رده‌بندی دیویی در منبع زیر آمده است:

Dewey Decimal classification: A practical Guide,

2nd ed. , by Lois Mai chan , john P. comaromi , joan

S. Mitchell, and Mohinder P. satija Albany .M.Y.: OclC Forest press , 1996.

ترجمه‌های رده‌بندی دهنده دیویی

در ادامه، برخی ترجمه‌های این رده‌بندی که یا تکمیل شده و یا در حال انجام است، همراه با منابع تهیه آنها آورده می‌شود.

عربی

در سال ۱۹۹۸ از ویرایش ۱۲ خلاصه رده‌بندی دیویی، ترجمه‌ای در دو جلد منتشر گردید، ترجمه ویرایش ۲۱ نیز در حال انجام است.

Dr. Ahmed Elsheikh, Director
Department of Documentation and

Information
Arab League Educational
Cultural and
Scientific Organization
(ALECSO) P.O.B.1120
Tunis
Tunisia

چینی

ترجمه‌ای از ویرایش ۲۱ زیرنظر کتابخانه ملی چین در حال انجام است.

publishing House of the National Library of china

7Wenjin Street Beijing 10-0034

China

فرانسه

در سال ۱۹۹۸ ترجمه فرانسه ویرایش ۲۱ توسط موسسه ASTED منتشر شد. در سال ۱۹۹۵، همین موسسه نسخه‌ای از رده‌بندی دهنده دیویی را در دو جلد (متن کامل خلاصه ویرایش ۱۲ همراه با بخشهایی برگرفته از ویرایش ۲۰) منتشر کرد. همچنین ترجمه‌ای از رده‌بندی دیویی تحت عنوان:

DDC:A practical Guide, a text book for Edition 20

چاپ و منتشر نمود.

Mr. Louis Cabral , Execuive Director ASTED
3414, avenue du parc, Bureau 202

Montreal, Quebec H2X 2H5

Canada

همچنین تاکنون خلاصه‌های متعددی از نسخه کامل رده‌بندی دیویی منتشر شده است که آخرین آنها بر مبنای ویرایش ۲۱ در سال ۱۹۹۸ منتشر شده است.

Editions du Cercle de la Librairie

35, rue Gregoire-de-Tours 75279 Paris France

یونانی

ترجمه یونانی خلاصه دیویی ویرایش ۱۳، هم اکنون زیرنظر دپارتمان یونانی آموزش و دین، انجمن کتابداری یونان و مرکز ملی سند آرایی در حال انجام است.

Dr. Evi sachini , Head
Development
Department
National Documentation Centre
48 Vas. Constantinou
GR- 11635 Athens
Greece